

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
INSTITUTE OF HISTORY

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ
ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒՅԹ

20-21 հոկտեմբերի 2022 թ.

INTERNATIONAL CONFERENCE
HISTORY AND CULTURE OF ANCIENT ARMENIA

20-21 October 2022

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
ИСТОРИЯ И КУЛЬТУРА ДРЕВНЕЙ АРМЕНИИ

20-21 октября 2022 г.

ԾՐԱԳԻՐ PROGRAM ПРОГРАММА

Հարգելի _____

Դուք հրավիրվում եք

«Հին Հայաստանի պատմություն և մշակույթ»

միջազգային գիտաժողովին,

որը տեղի կունենա 2022 թ. հոկտեմբերի 20-21-ին, ժ. 10:00

ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճում

Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող., 24/4

Dear _____

We invite you to the international conference

“**History and Culture of Ancient Armenia**”,

which will be held on 20-21 October, 2022, at 10:00

in the conference hall

of the NAS RA Institute of History

Yerevan, Marshal Baghramyan Ave., 24/4

Уважаемый(ая) _____

Приглашаем Вас на международную конференцию

«**История и культура Древней Армении**»,

которая состоится 20-21 октября 2022 г., в 10:00

в конференц зале Института истории НАН РА

Ереван, пр. Маршала Баграмяна, 24/4

ԲԱՅՄԱՆ ԽՈՍՔ՝

Յուրի Սուվարյան

ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Կարեն Խաչատրյան

ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի գիտական գծով փոխտնօրեն, պատմագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔ՝

Աննա Ասատրյան

ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի տնօրեն, արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ռոբերտ Ղազարյան

ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի տնօրեն, պ.գ.թ., դոցենտ

ԱՌԱՋԻՆ ՆԻՍՏ

20 հոկտեմբերի, ժ. 10:20-12:40

Նիստավար՝ ԳՈՀԱՐ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

- 1. Կարեն Թոխայան** (ՊԻ, պ.գ.թ.), *Ժայռապատկերների ճանաչում՝ «արհեստական բանականության» կիրառմամբ*
- 2. Գոհար Վարդումյան** (ՊԻ, Հին դարերի պատմության բաժնի վարիչ, պ.գ.թ., դոցենտ), *Հին Հայաստանի պետական կառույցների արտացոլումը դիցապաշտական համակարգերում*
- 3. Աշոտ Հայկազուն** (Ալ. Թամանյանի անվ. ճարտարապետության ազգային թանգարան-ինստիտուտ, ճարտարապետության դոկտոր, պրոֆ.), *Ճարտարապետական հորինվածքային ձևերի նախատիպերի շուրջ*

4. Հարություն Խուդանյան (ՊԻ, գիտաշխատող), *Վերին Տիգրիսի ավազանի պետական կազմավորումներն ըստ սեպագիր աղբյուրների*

5. Ռուբեն Թարումյան (Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարան, դասախոս), *Սարգոն Բ-ի մ.թ.ա. 714 թ. արշավանքի երթուղին ըստ տեղագրական տվյալների*

6. Էմմա Պետրոսյան (ՀԱԻ, պ.գ.դ.), *Երաժշտական գործիքները և ակրորատիկ արվեստը Բիայնիլի / Ուրարտու երկրում*

7. Ռուբեն Մանասերյան (ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտ, ՊԻ, պ.գ.դ.), *Պետական-գաղափարաբանական խորհրդանիշերն Արտաշիսյանների օրոք*

Ճաշի ընդմիջում 12:40-13:30

ԵՐԿՐՈՐԴ ՆԻՍՏ

20 հոկտեմբերի, ժ. 13:30-15:50

Նիստավար՝ ՎԱՀԵ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

1. Մարիամ Ամիրյան (ՀԱԻ, կրտսեր գիտաշխատող), *Հնագիտական տվյալների պատմական վերակազմություն (ըստ «Ուշկիանի» ծրագրի տվյալների)*

2. Ռուզան Փալանջյան (ՀԱԻ, պ.գ.թ.), *Ուրարտական գինեգործության շուրջ*

3. Գայանե Պողոսյան (Հայաստանի գեղարվեստի պետական ակադեմիա, արվ. թեկնածու), *Վանի թագավորության բրոնզե կաթսաների գեղարվեստական առանձնահատկությունները*

4. Վահե Սարգսյան (ԷՊՀԱԹ փոխտնօրեն; ՊԻ, գիտաշխատող), *Բիայնական պետականության կազմավորումը Հայկական լեռնաշխարհում՝ ըստ Կ.Ֆ. Լեման-Հաուպտի հետազոտությունների*

5. Ռուբեն Սարգսյան (ԷՊՀԱԹ, գիտաշխատող, ճարտարապետ-վերակազմող), *«Խալդի աստծո քաղաք»-ի «աշիխուշի» կառույցի հորինվածքի շուրջ*

6. Մարինե Կիրակոսյան (ԷՊՀԱԹ, գիտաշխատող), *Կապանի տարածաշրջանի խեցեղենն ըստ «Էրեբունի» ՊՀԱԹ-ի հավաքածուի*

7. Լիլիթ Գասպարյան (ԷՊՀԱԹ, էքսկուրսավար), *Շան Մարի դը Մորգանի վաստակը հայագիտության ասպարեզում*

Սուրճի ընդմիջում 15:50-16:10

ԵՐՐՈՐԴ ԵՒՍՏ

20 հոկտեմբերի, ժ. 16:10-18:10

Նիստավար՝ ԿԱՐԵՆ ԹՈՒՄԱԹՅԱՆ

1. Արել Մանուկյան (Ֆրիբուրգի համալսարան; Շվեյցարիայի Կրոնների Խորհրդի գլխավոր քարտուղար, աստվածաբանական և իմաստասիրական գիտությունների դոկտոր), *Հայոց հին կրօնի մոռցուած վկաները*

2. Արփի Վարդումյան (Մատենադարան, գիտաշխատող), *Հայոց շարականների հնադարյան ակունքները*

3. Միսոն Հմայակյան (ՀԱԻ, պ.գ.թ., դոցենտ), *Սբ. Թադեոս առաքյալը Ներսես Շնորհալու հանելուկներից մեկում*

4. Հայկարամ Հակոբյան (Թայլանդի “Sarasas Witaed senior school”, պ.գ.թ., դասախոս), *Հայ Արշակունիների և Գրիգոր Լուսավորչի ընտանիքի ազգակցության հարցը*

5. Գագիկ Ավետիսյան (Երևանի ինֆորմատիկայի պետական քոլեջ, ՀՊՄՀ հայցորդ), *Հին Հայաստանի պատմամշակութային կոթողների պատկերագրման առանձնահատկությունները*

6. Անահիտ Մուշեղյան (ՊԻ, գիտաշխատող), *Դրամը և հին Հայոց աշխարհը*

ՉՈՐՐՈՐԴ ԵՒՍՏ

21 հոկտեմբերի, ժ. 10.00-12:00

Երևան, ՄՇԵՐ ԵՄՊՈՅԱՆ

1. **Մեքե Երևան** (ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտ, արվ. դոկտոր, պրոֆ.), *«Ութնամյա» համակարգի առասպելաբանական հիմքերն ու հիմներգության ձևավորման հարցերը*
2. **Մոհամադ Մալեք-Մոհամադի** (ԻԻՀ Սպահանի համալսարան, բ.գ.թ., դոցենտ), *Հայ-իրանական լեզվամշակութային առնչություններն ըստ Եզնիկ Կողբացու «Եղծ աղանդոց» երկի*
3. **Մադոնա Մարտիրոսյան** (ՀՊՄՀ, պատմության մագիստրոս), *Տիգրան Մեծի թագի պատկերագրական ակունքները*
4. **Հայկ Մելիք-Ադամյան** (ԵԻ, Ե-հ.գ.թ.), **Արշավիր Հովհաննիսյան** (ԵԻ, Ե-հ.գ.թ.), *Հին և միջնադարյան Հայաստանի արծաթը*
5. **Հասմիկ Խլոյան** (Վարդենիսի «Բաղեյան» պետական քոլեջ, դասախոս), *Հայաստանը Քսենոփոնի նկարագրությամբ*
6. **Մուսաննա Վարդանյան** (Արտ թերապևտիկ կենտրոն), *Հին Հայաստանի երաժշտական փողային գործիքները*

Մուրճի ընդմիջում 12:00-12:20

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Հոկտեմբերի 21, ժ. 12.20-13:00

OPENING SPEECH:

Yuri Suvaryan

Academician-secretary of Division of Armenology and Social Sciences of NAS RA, Academician of NAS RA, Doctor of Economics, Professor

Karen Khachatryan

Deputy director for Scientific Affairs of the Institute of History of NAS RA, Doctor of History, Professor

WELCOME SPEECH:

Anna Asatryan

Director of the Institute of Arts of NAS RA, Doctor of Arts, Professor

Robert Ghazaryan

Director of the Institute of Oriental Studies of NAS RA, PhD in History, Associate Professor

FIRST SESSION

20 October, 10:20-12:40

Chairman: **Gohar Vardumyan**

- 1. Karen Tokhatyan** (IH, PhD in history), *Recognition of petroglyphs by using “artificial intelligence”*
- 2. Gohar Vardumyan** (Head of Ancient history department of IH, PhD in History, Associate Professor), *The reflection of state structures in the cult-mythological systems of ancient Armenia*
- 3. Ashot Haykazun** (National museum-institute of architecture, Doctor of Architecture, Professor), *About the prototypes of architectural composition forms*
- 4. Harutyun Khudanyan** (IH, researcher), *The state formations of the Upper Tigris basin according to cuneiform sources*

5. Ruben Tarumyan (National university of architecture and construction of Armenia, lecturer), *The route of the campaign of Sargon II 714 BC according to topographic data*

6. Emma Petrosyan (IAE, Doctor of History), *Musical instruments and acrobatic art in the country Biainili / Urartu*

7. Ruben Manaseryan (Institute of Oriental studies; IH), *State-ideological symbols of the Artashesids*

Lunch 12:40-13:30

SECOND SESSION

20 October, 13:30-15:50

Chairman: **Vahe Sargsyan**

1. Mariam Amiryan (IAE, junior researcher), *Historical reconstruction of archaeological data (according to the “Ushkiani” Project)*

2. Ruzan Palanjyan (IAE, PhD in History), *About Urartian winemaking*

3. Gayane Poghosyan (State academy of fine arts of Armenia, PhD in Arts), *Artistic features of the bronze cauldrons of Van Kingdom*

4. Vahe Sargsyan (EHAMR, Deputy director; IH, researcher), *The formation of Biaynlian statehood in the Armenian Highlands according to the research of C.F. Lehmann-Haupt*

5. Ruben Sargsyan (EHAMR, researcher, architect-reconstructor), *About the composition of “Ashikhushi” building in the “City of God Haldi”*

6. Marine Kirakosyan (EHAMR, researcher), *Ceramics of the Kapan district from the collection of the “Erebuni” historical and archaeological Museum-reserve*

7. Lilit Gasparyan (EHAMR, guide), *The merit of Jean Marie de Morgan in armenology*

Coffee break 15:50-16:10

THIRD SESSION

20 October, 16:10-18:10

Chairman: **Karen Tokhatyan**

1. **Abel Manoukian** (University of Fribourg, Secretary General of Swiss Council of Religions, Doctor of Theology and Philosophy), *The forgotten witnesses of the ancient Armenian religion*
2. **Arpi Vardumyan** (Matenadaran, researcher), *The ancient roots of Armenian sharakans*
3. **Simon Hmayakyan** (IAE, PhD in History, Associate Professor), *Apostle S. Thaddeus in one of the riddles of Nerses Shnorhali*
4. **Haykaram Hakobyan** (Tailand, “Sarasas Witaed senior school”, PhD in History, lecturer), *The issue of kingship between the Armenian Arshakids and the family of Grigor Lusavorich*
5. **Gagik Avetisyan** (Yerevan state college of informatics, Armenian state pedagogical University, applicant), *Features of the depiction of historical and cultural monuments of ancient Armenia*
6. **Anahit Musheghyan** (IH, researcher), *Coin and ancient Armenian world*

FORTH SESSION

21 October, 10.00-12:00

Chairman: **Mher Navoyan**

1. **Mher Navoyan** (Institute of Arts; Yerevan state conservatory, Doctor of Arts, Professor), *The mythological basis of the “Utdzayn” (Octoechos) system and the issues of the formation of hymnography*
2. **Mohammad Malek-Mohammadi** (University of Isfahan, PhD in Philology, Associate Professor), *Armenian-Iranian linguistic and cultural*

relations according to the 'Refutation of Sects' (Etc Ałandoc') by Eznik Koł-bac'i

3. Madona Martirosyan (Armenian state pedagogical university), *The pictorial origins of the crown of Tigran the Great*

4. Hayk Melik-Adamyan (Institute of Geology, PhD in Geology), **Arshavir Hovhannisyan** (Institute of Geology, PhD in Geology), *Silver in ancient and medieval Armenia*

5. Hasmik Khloyan (Vardenis "Badeyan" state college, lecturer), Armenia as described by Xenophon

6. Susanna Vardanyan (Art therapy centre), Music of wind instruments in ancient Armenia

Coffee break 12:00-12:20

SUMMING UP OF THE CONFERENCE

21 October, 12.20-13:00

ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО:

Юрий Суварян

Академик-секретарь Отделения арменоведения и общественных наук НАН РА, академик НАН РА, д.э.н., профессор

Карен Хачатрян

Заместитель директора по науке Института истории НАН РА, д.и.н., профессор

ПРИВЕТСТВИЯ:

Анна Асатрян

Директор Института искусств НАН РА, доктор искусствоведения, профессор

Роберт Казарян

Директор института Востоковедения АН РА, к.и.н., доцент

ПЕРВАЯ СЕССИЯ

20 октября, 10:20-12:40

Председатель: **Гоар Вардумян**

- 1. Карен Тохатян** (ИИ, к.и.н.) *Распознавание петроглифов с применением «искусственного интеллекта»*
- 2. Гоар Вардумян** (зав. отделом Древних веков ИИ, к.и.н., доцент), *Отражение государственных структур в культово-мифологических системах древней Армении*
- 3. Ашот Айказун** (Национальный музей-институт архитектуры, доктор архитектуры, профессор), *О прототипах архитектурных композиционных форм*
- 4. Арутюн Худанян** (ИИ, научный сотрудник), *Государственные образования бассейна Верхнего Тигра по клинописным источникам*

5. Рубен Гарумян (Национальный университет архитектуры и строительства Армении, преподаватель), *Маршрут похода Саргона II 714 г. до н.э. по топографическим данным*

6. Эмма Петросян (ИАЭ, к.и.н.), *Музыкальные инструменты и искусство акробатики в стране Биайнили / Урарту*

7. Рубен Манасерян (Институт Востоковедения; ИИ, д.и.н.), *Государственные идеологические символы при Арташесидах*

Обед 12:40-13:30

ВТОРАЯ СЕССИЯ

20 октября, 13:30-15:50

Председатель: Ваге Саргсян

1. Мариам Амирян (ИАЭ, мл. научный сотрудник), *Историческая реконструкция археологических данных (по данным проекта «Ушкиани»)*

2. Рузан Паланджян (ИАЭ, к.и.н.), *Об Урартском виноделии*

3. Гаяне Погосян (Гос. академия художеств Армении, канд. искусствоведения), *Художественные особенности бронзовых котлов Ванского царства*

4. Ваге Саргсян (ИАМЗЭ, заместитель директора; ИИ, научный сотрудник), *Образование Биайнской государственности на Армянском нагорье согласно исследованиям К.Ф. Леман-Гаупта*

5. Рубен Саргсян (ИАМЗЭ, научный сотрудник, архитектор-реконструктор), *О композиции строения «Ашихуши» в «городе Бога Халди»*

6. Марине Киракосян (ИАМЗЭ, научный сотрудник), *Керамика Капанского района по коллекции Историко-археологического музея-заповедника «Эребуни»*

7. Лилит Гаспарян (ИАМЗЭ, экскурсовод), *Заслуга Жана Мари де Моргана в арменоведении*

Кофе 15:50-16:10

ТРЕТЬЯ СЕССИЯ

20 октября, 16:10-18:10

Председатель: **Карен Тохатян**

1. **Абел Манукян** (Университет Фрибурга, Генеральный секретарь Швейцарского Совета Религий, доктор теологии и философии), *Забывшие свидетели древнеармянской религии*
2. **Арпи Вардунян** (Матенадаран, научный сотрудник), *Древние истоки армянских шараканов*
3. **Симон Амаякян** (ИАЭ, к.и.н, доцент), *Апостол Св. Фаддей в одной из загадок Нерсеса Шнорали*
4. **Айкарам Акопян** (Таиланд, “Sarasas Witaed senior school”, к.и.н., преподаватель, *Вопрос родственной связи армянских Аршакидов и семьи Григора Лусаворича*
5. **Гагик Аветисян** (Ереванский гос. колледж информатики; Армянский гос. педагогический университет, соискатель), *Особенности изображения историко-культурных памятников древней Армении*
6. **Анаит Мушегян** (ИИ, научный сотрудник), *Монета и древнеармянский мир*

ЧЕТВЕРТАЯ СЕССИЯ

21 октября, 10.00-12:00

Председатель: **Мгер Навоян**

1. **Мгер Навоян** (Институт искусств; Ереванская гос. Консерватория, доктор искусствоведения, проф.), *Мифологические основы системы “Утдзайн” (Октоих) и вопросы формирования гимнографии*
2. **Мохаммад Малек-Мохаммади** (Исфаханский университет, к.ф.н., доцент), *Армяно-Иранские лингвокультурные отношения согласно «Опровержение ересей» («Ехц Ахандоц») Езника Кохбаци*

3. Мадона Мартиросян (Армянский гос. педагогический университет), *Изобразительные истоки короны Тиграна Великого*

4. Айк Мелик-Адамян (Институт геологии, к.г.-м.н.), **Аршавир Оганесян** (Институт геологии, к.г.-м.н.) *Серебро в древней и средневековой Армении*

5. Асмик Хлоян (Варденисский гос. колледж «Бадеян», преподаватель), *Армения описанная Ксенофонтom*

6. Сусанна Варданян (Арт терапевтический центр), *Музыкальные духовые инструменты древней Армении*

Кофе 12:00-12:20

ПОДВЕДЕНИЕ ИТОГОВ КОНФЕРЕНЦИИ

21 октября, 12.40-13:00

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԵԻ – ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտ
ԷՊՀԱԹ – «Էրեբունի» պատմահնագիտական արգելոց-թանգարան

ՀԱԻ – ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ

ՀՊՄՀ – Խաչատուր Աբովյանի անվան Հայկական պետական մանկավարժական համալսարան

ՊԻ – ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ

ԵՈԱՄՐ – “Erebuni” historical and archaeological museum-reserve

ԻԱԷ – Institute of Archaeology and ethnography of the NAS RA

ԻՈ – Institute of History of the NAS RA

ԻԱՄՅՅ – Историко-археологический музей-заповедник «Эребуни»

ԻԱԶ – Институт археологии и этнографии НАН РА

ԻԻ – Институт истории НАН РА

